

YU ISSN 0350-6452

10-11

ЛИКОВНА
УМЕТНОСТ

YU ISSN 0350-6452

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

Списанието се печати со средства на Републичката заедница на културата
и Друштвото на историчарите на уметноста на СРМ

Печати Граф. завод „Гоце Делчев“, Скопје, Тираж 1 000 примероци

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

ГОД. VII БР. 10—11, 1983—1984

СПИСАНИЕ НА ДРУШТВОТО НА ИСТОРИЧАРИТЕ НА УМЕТНОСТА
ОД СРМ, СКОПЈЕ

LES ARTS PLASTIQUES

Année VII № 10—11, 1983—1984

REVUE DE L'ASSOCIATION DES HISTORIENS D'ART DE LA RÉPUBLIQUE
SOCIALISTE DE MACÉDOINE, SKOPJE

Редакциски одбор:

Проф. Димче Коцо, академик

Д-р Константин Петров

Д-р Петар Миљковиќ-Пепек

Д-р Борис Петковски

Д-р Антоние Николовски

Загорка Расолковска-Николовска

Трајан Витларски

Јасмина Чокревска-Филип

Жарко Този

Одговорен уредник

Д-р Петар Миљковиќ-Пепек

Секретар

Загорка Расолковска-Николовска

Технички уредник

Жарко Този

Јазична редакција

Евтим Манев

Превод на француски

Анка Џурџинова

Comité de rédaction:

Prof. Dimçe Koco, académicien

D-r Konstantin Petrov

D-r Petar Miljković-Peppek

D-r Boris Petkovski

D-r OAntonie Nikolovski

Zagorka Rasolkovska-Nikolovska

Trajan Vitlarski

Jasmina Čokrevska-Filip

Žarko Tozi

Rédacteur en chef

D-r Petar Miljković-Peppek

Secrétaire

Zagorka Rasolkoska-Nikolovska

Présentation graphique

Žarko Tozi

Correction des textes

Eftim Manev

traduction en français

Anka Djurčinova

Адреса: Музеј на Македонија, Скопје

adresse: Musées de Macédoine, Skopje

ДРУШТВО НА ИСТОРИЧАРИТЕ НА УМЕТНОСТА НА СРМ — СКОПЈЕ

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

10-11

(1983—1984)

Скопје — Скопје
1985

СТУДИИ, РАСПРАВИ И ПРИЛОЗИ
ETUDES, TRAITES, CONTRIBUTIONS

КОНСТАНТИН ПЕТРОВ, Нови форми на авторските сигнатури од XIII век во нашата земја II дел од прегледот — — — — —	7
KONSTANTIN PETROV — Nouvelles formes de signatures dans les monuments du XIII ^e siècle en Macédoine — — — — —	7
ЦВЕТАН ГРОЗДАНОВ, За тематиката на живописот на црквата во с. Реџица — Охридско — — — — —	19
CVETAN GROZDANOV — Sur les scènes bibliques de la peinture murale de l'église de Režica, près d'Ohrid — — — — —	19
ПЕТАР МИЉКОВИЌ-ПЕПЕК — ГОЦЕ АНГЕЛИЧИН, Пештерскиот храм Воведение кај Канео во Охрид — — — — —	25
PETAR MILJKOVIC-PEPEK — GOCE ANGELIČIN — L'église — caverne „Présentation au temple“, située dans Kanéo, à Ohrid — — — — —	25
ГОЦЕ АНГЕЛИЧИН, Прилог кон проучувањето на Охридскиот иконопис од XVII и XVIII век — — — — —	37
GOCE ANGELIČIN — Une contribution à l'étude des icônes du XVII ^e et XVIII ^e siècles — — — — —	37
РАДМИЛА МОМИДИЌ, Прилог кон проучувањето на сакралните објекти во македонија („Шути манастир“ св. Тома с. Мургашево)	51
RADMILA MOMIDIĆ — Apport à l'étude des monuments sacrés en Macédoine (le monastère „Saint-Thomas“ dit „Šuti manastir“ des villages Vardino et Murgășevo) — — — — —	51
ЛИДИЈА КУМБАРАЏИ-БОГОЕВИЌ, Кебир Мехмед џамија во Скопје — —	55
LIDIJA KUMBARADŽI-BOGOEVIĆ — La mosquée Kebir Mehmed Ćelebi à Skopje — — — — —	55
БОРИС ЧИПАН, Огласи на градителското наследство во современата македонска архитектура — — — — —	65
BORIS ĆIPAN — Les échos de l'héritage architectonique dans la construction moderne en Macédoine — — — — —	65
ТРПА РОГАНОВИЌ, Делата на македонските ликовни уметници во збирката на Етнолошкиот музеј на Македонија — — — — —	75
TRPA ROGANOVIĆ — Les oeuvres des peintres macédoniens présentées dans la collection du Musée ethnologique de Macédoine — — — — —	75
ЛИЛЈАНА ХРИСТОВА, Експресионистичките тенденции во ликовното творештво на Борислав Трајковски — — — — —	81
LILJANA HRISTOVA — Les tendances expressionnistes dans l'oeuvre picturale de Borislav Trajkovski — — — — —	81
ЗЛАТКО ТЕОДОСИЕВСКИ, Прилог кон проучувањето на творештвото на Димитар Пандилов Аврамовски — — — — —	91
ZLATKO TEODOSIEVSKI — Contribution à l'étude de la peinture de DIMITAR Pandilov-Avramovski — — — — —	91
БОРИС ПЕТКОВСКИ, За творештвото на Родољуб Анастасов меѓу 1972—1984	99
BORIS PETKOVSKI — Sur la nouvelle peinture de Rodoljub Anastasov	99

КРИТИЧКИ ОСВРТИ, ЕСЕИ
NOTES CRITIQUES, ESSAIS

СОЊА АБАЏИЕВА-ДИМИТРОВА, Ars Erotica — — — — —	107
SONJA ABAĐIEVA-DIMITROVA — Ars erotica — — — — —	107
СОЊА АБАЏИЕВА-ДИМИТРОВА, Црежот на скулптурата во просторот (за најновиот скулпторски опус на Петар Хаџи Бошков) — — — — —	127
SONJA ABAĐIEVA-DIMITROVA — Le dessin de la sculpture dans l'espace (sur le nouvel opus du sculpteur Petar Hadŏi Boškov) — — — — —	127
ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ, Споменичкиот комплекс „Македониум“ во Крушево — — — — —	131
VLADIMIR VELIČKOVSKI — Le complexe de monuments „Makedonium“ à Kruševo — — — — —	131
ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ, Фигурацијата на Владимир Георгиевски — — — — —	141
VLADIMIR VELIČKOVSKI — La figuration de Vladimir Georgievski — — — — —	141
ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ, Мејл-артот на Плаевски и Грчев — — — — —	145
VLADIMIR VELIČKOVSKI — Le mail-art de Plavevski et de Grčev — — — — —	145
ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ, Пластичните интервенции на Симон Узуновски	149
VLADIMIR VELIČKOVSKI — Les interventions plastiques de Simon Uzunovski — — — — —	149

ЗЛАТКО ТОДОРОВСКИ, Уметноста како акција, интервенција, хепенинг (кон уметничките акции во рамките на изложбата: „Нови појави во македонската ликовна уметност во последната деценија“) — — —	151
ZLATKO TEODOSIEVSKI — L'art en tant qu'action, intervention, happenig (sur les actions artistiques dans le cadre l'exposition: Nouveaux aspects des arts plastiques en Macédoine au cours de la dernière décennie. —	151

КРИТИКИ И ПРИЛОЗИ CRITIQUES, CONTRIBUTIONS

ТРАЈАН ВИТЛАРСКИ, Студија „Велјуса“ од Петар Миљковиќ — висок дострел во научната и конзерваторска дејност во СРМ — — —	157
TRAJAN VITLARSKI —La monographie „Veljussa“ de Petar Miljković, une haute réalisation de la science et de l'art de la restauration en Macédoine. — — — — — — — — — — — — — —	157
ЗАГОРКА НИКОЛОВСКА, Цветан Грозданов, „Охридското ѕидно сликарство од XIV век“ — — — — — — — — — — — — — —	163
ZAGORKA NIKOLOVSKA — Cvetan Grozdanov „La peinture murale d'Ohrid au XIVe siècle“, Ohrid, 1980 — — — — — — — — — —	163
АНТОНИЕ НИКОЛОВСКИ, Борис Петковски: „Никола Мартиновски“ (Култура, Скопје, 1982) — — — — — — — — — — — — — —	167
ANTANIE NIKOLOVSKI — Boris Petkovski „Nikola Martinovski“ (Kultura, Skopje, 1982) — — — — — — — — — — — — — —	167
ВИКТОРИЈА ВАСЕВА-ДИМЕСКА, Наградата „Нерешки мајстори“ — 1983	171
VIKTORIJA VASEVA-DIMESKA — Sur le prix „Les Maîtres de Nerezi“ — 1983 — — — — — — — — — — — — — —	171
БОРИС ПЕТКОВСКИ, Значаен научен труд — — — — — — — — — — — — — —	177
BORIS PETKOVSKI — L'oeuvre renommé scientifique — — — — — — — — — —	177

ХРОНИКИ CHRONIQUES

ЗАХАРИНКА АЛЕКСОВА-БАЧЕВА, Хронологија на настани од областа на македонските современи ликовни и применети уметности (јануари-декември 1982) — — — — — — — — — — — — — —	179
ZAHARINKA ALEKSOSKA-BAČEVA — Chronologie des évènements du domaine des arts modernes, plastiques et appliqués en Macédoine, de janvier à décembre 1982 — — — — — — — — — — — — — —	179
ДУШАН АВРАМОВСКИ, Ликовни манифестации во СР Македонија — — — — — — — — — — — — — —	193
DUŠAN AVRAMOVSKI — Les manifestations des arts plastiques en Macédoine — — — — — — — — — — — — — —	193
АЛЕКСАНДАР ИЛИЕВСКИ, Преглед на одбранети докторски дисертации и дипломски работи на ННСГ за Историја на уметноста со археологија на Филозофскиот факултет во Скопје до 31. XII 1984 година — — — — — — — — — — — — — —	201
ALEKSANDAR ILIEVSKI — Tableau chronologique des thèses de doctorat et de diplôme soutenues à NNSG d'histoire de l'art et d'archéologie, de la Faculté de philosophie à Skopje, jusqu'au 31 décembre 1984) — — — — — — — — — — — — — —	201

БИБЛИОГРАФИЈА BIBLIOGRAPHIE

НЕВЕНКА ЛАЗЕСКА, Библиографии во единцијата Современо Македонско ликовно творештво — — — — — — — — — — — — — —	209
NEVENKA LAZESKA — Les bibliographies dans l'édition des arts plastiques modernes en Macédoine. — — — — — — — — — — — — — —	209

ПРОМОЦИИ НА КНИГИ PROMOTIONS DES LIVRES

ХРИСТО АНДОНОВСКИ-ПОЛЈАНСКИ Промоција на книгата Акта Велјуса	217
HRISTO ANDONOV-POLJANSKI, Promotion du livre intitulé Acta Veljusa	217

IN MEMORIAM

БОРИС ПЕТКОВСКИ, Лазар Трифуновиќ (1929—1983) — — — — — — — — — —	221
BORIS PETKOVSKI — Lazar Trifunović (1929—1983) — — — — — — — — — —	221
ЦВЕТАН ГРОЗДАНОВ, Трајан Витларски (1948—1984) — — — — — — — — — —	225
CVETAN GROZDANOV, Trajan Vitlarski (1948—1984) — — — — — — — — — —	225

ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ

ФИГУРАЦИЈАТА НА ВЛАДИМИР ГЕОРГИЕВСКИ

**(За самостојната изложба во Уметничката галерија во Скопје,
мај 1983)**

Владимир Георгиевски (1942) спаѓа во редот на младите уметници што се појавија кон крајот на седмата и во текот на осмата деценија го потврдија своето определување за фигуративен ликовен јазик, еволуирајќи кон поразновидни остварувања. На неговата петта по ред самостојна изложба во Уметничката галерија во Скопје тој се претстави со платна, цртежи и скулптури создадени во текот на последните пет-шест години.

Георгиевски ги афирмира традиционалните сфаќања, пристап и принципи во уметноста. Неговото сликарство е во основа академско но модифицирано во своевиден експресионизам создаден под тензијата на внатрешниот немир на уметникот.

Експресивната фигурација на Георгиевски е резултат на континуиран развој и, покрај традиционални, содржи и некои современи ликовни елементи, а открива и интерес за акуелни човечки состојби и белези. Така неговото дело може да се посматра од уметнички и историско социолошки аспект. Како сликарство, тоа претставува компилација на повеќе стилски влијанија. Уметникот е оптоварен со некои филозофски и егзистенцијални размислувања за човекот и светот, нагласувајќи ја потребата од сиже, што е и содржина на делото. За него уметноста е исповед, порака, катарза, морален чин низ кој се изразуваат неговите погледи и чувствувања на нештата во себе и околу себе, потенцирајќи ги внатрешниот живот и индивидуалното во ликовите што ги предава. Фигуративните претстави, креирани под тензијата на „внатрешната нужност“, се третирали во робустни и волуминозни форми, монументализирани и хипертрофирани, чија деформација се приближува до иронизирана карикатуралност.

Георгиевски одгледува студиозен, академски „конструктивистички“ цртеж кој потсеќава на Бифеовата аглеста линеарна структура, но без синтетичноста и експресивноста на францускиот уметник. Цртежот има „разголена“ структура која уметникот не се труди, или не сака да ја скрие, како впрочем и стилските позајмици. Цртежот во

неговите дела има основна и примарна улога, како самостојна линеарна и шематична структура од која произлегува, се надополнува или на кој е подредена бојата. Таа е нанесувана во широки површини, тонски третирана, често сурова и елементарна, со груба фактура и експресивна, но и декоративна функција. Колористичката моделација на формата сугерира тридимензионалност, но фигурите се често поставени и третирани во дводимензионален простор, декоративно и паралелно со рамнината на платното. Во некои творби композицијата е послободно разрешена со контрастирање на геометриски правилни и заоблени форми, на темни и светли површини.

Георгиевски е растргнат од повеќе животни и уметнички дилеми, патетично загледан во себе со грчевит напор да проникне во таинственото и мрачното. Тој обработува „вечни“ и „големи“ теми, ги контрастира староста и младоста, играта, љубовта и смртта, не пронаоѓајќи рамнотежа меѓу амбициозните цели и креативните можности. Тој не успева да го избегне судирот меѓу темата и начинот на нејзиното ликовно интерпретирање, запаѓајќи во пренагласен, непродлабочен и илустративен израз. Театарот на животот или животниот театар кај него претставува иронична фарса на поминливоста изразена и преку банални „експлицитни“ симболи. Екстатичните или вкочанети фигури во неговите дела се поставени во еден вид „свечен ритуал на секојдневието“, а нивниот „овоземен“ живот има лажен сјај и помпезност кои се опачина на „дното“ на човечката психофизичка егзистенција. Нивната појавност е отсликана во огледалото на „темнината“, „во негатив“ и потенцирана со третманот на формата бојата и фактурата.

Георгиевски е еклектичар, кој, покрај тоа што внесува и сопствен нерв и содржина, не ја постигнува техничко-стилската интегралност на визијата неопходна за ваков вид создавање. Тој создава своевидно експресионистичко сецесионистичко сликарство со карактеристики на дескриптивна симболичност на кои можат да им се најдат историските извори.

Во некои свои аспекти вакви белези среќаваме во одделни творби или периоди во создавањето на македонските уметници од постарата генерација, како и во некои од помладата средна и млада генерација (Глигор Чемерски, Симон Шемов, Кирил Ефремов, Благоја Николовски, Рубенс Корбин и др.), респектирајќи ги притоа посебностите на нивниот ликовен јазик. Георгиевски во своето сликарство внесува извесни искуства и елементи на класичната уметност и средновековниот фреско-живопис, потоа на надреализам, нова фигурација, фотореализам итн. Во неговото дело се испреплетуваат разни библиски, современи и митолошки теми, третирани во духот на некаков пренагласен, мазохистички (квази) религиозен мизерабилизам. Во нив е нагласена литературната, психолошката, а во извесна мера и социјалната компонента.

Скулптурите — објекти, во темно обоен гипс од 1980 година, се решени како висок релјеф и поставени во застаклена кутија. Опсесивниот мотив на риба кај Георгиевски добива белези на мистична симболика со психолошки и еколошки импликации.

Создавањето на Георгиевски на анахрон и инверзен начин пополнува една развојна празнина во контекстот на македонската модерна уметност. Во нејзиниот краток, збиен и противречен развој не беа докрај оформени и создадени одделни ликовни сфаќања и формули, поради што не беа така остро, како во поразвиените средини, изразени судрувањата и реакциите меѓу старото и новото. Сменувањето и прифаќањето на некои основни правци и движења во уметноста „отстрана“ или повеќе индивидуална еволуција, се одвиваше низ противречности и позабрзано во одделни паралелни текови или испреплетувања. Оттука произлезе и невозможната просечниот гледач да создаде појасна претстава и критериуми за континуитетот и дисконтинуитетот во развојот на македонската современа уметност. Можеби токму поради тоа „повторно враќање“ на старите, неизживевани (не) вредности во уметноста, преставени низ творбите на Георгиевски, го привлече вниманието на поширокиот дел од публиката.

